

Gammalt kraftverk, stor kultur

Det gamle kraftverket på Valen

*Valen asyl vart etablert på Valen i 1910
som Hordaland fylkes sitt sjukehus for
sinnslidande.*

*Den 28 oktober 2010 var det hundre år
sidan dei første pasientane vart overført frå
Neevengården i Bergen til Valen.*

Ein av føresetnadene for etableringa på Valen var at sjukehuset kunne produsera eigen straum til oppvarming.

Som det første sjukehuset i norden skulle dei her bruka elektrisk oppvarming.

Ida og Christian Drangsholt.

*Anleggsarbeidet på
kraftanlegget starta opp
vinteren 1909/10 med
ingeniør Christian
Drangsholt som leiar.*

*Han vart seinare gift med Ida
Undall, dotter til Wilhelm Undall,
tidlegare eigar av Nordre Valen.*

*Kraftutbygginga her i landet var enno i
starten og i Hordaland vart Kraftverket
på Valen ein referanse for den utbygginga
som starta dei kommande åra.*

Valedalen utviding av dammen 1919

*Valedalsdammen vart
hovudmagasinet til kraftverket
på Valen.
Nybygg 1909 og påbygg 1919.*

*Den første tida var det store utfordringar for å
få kraftverket til å levera stabil energi.*

*Ising i tilførselsrøyrane frå
Bjørkedalsdammen til kraftstasjonen dei
første vintrane var eit stort problem som
førde til store økonomiske utteljingar for
fylket og sjukehuset.*

*Ising i vassvegen frå Stemmastølen til Bjørkedalsdammen var og eit
vedvarande problem dei første åra.*

*Kanalloppe måtte fleire gonger utvidast for å få til ei stabil vassoverføring
til Bjørkedalsdammen.*

*Vidare tek årsmeldingane år om anna for seg lekkasjer i damanlegga.
I hovudsak Bjørkedalsdammen, men og i Valedalen.*

Tilhøva kring damanlegga som var etablert fekk mykje merksemd då vasstilførsla til kraftverket var knytt så sterkt til drifta ved sjukehuset.

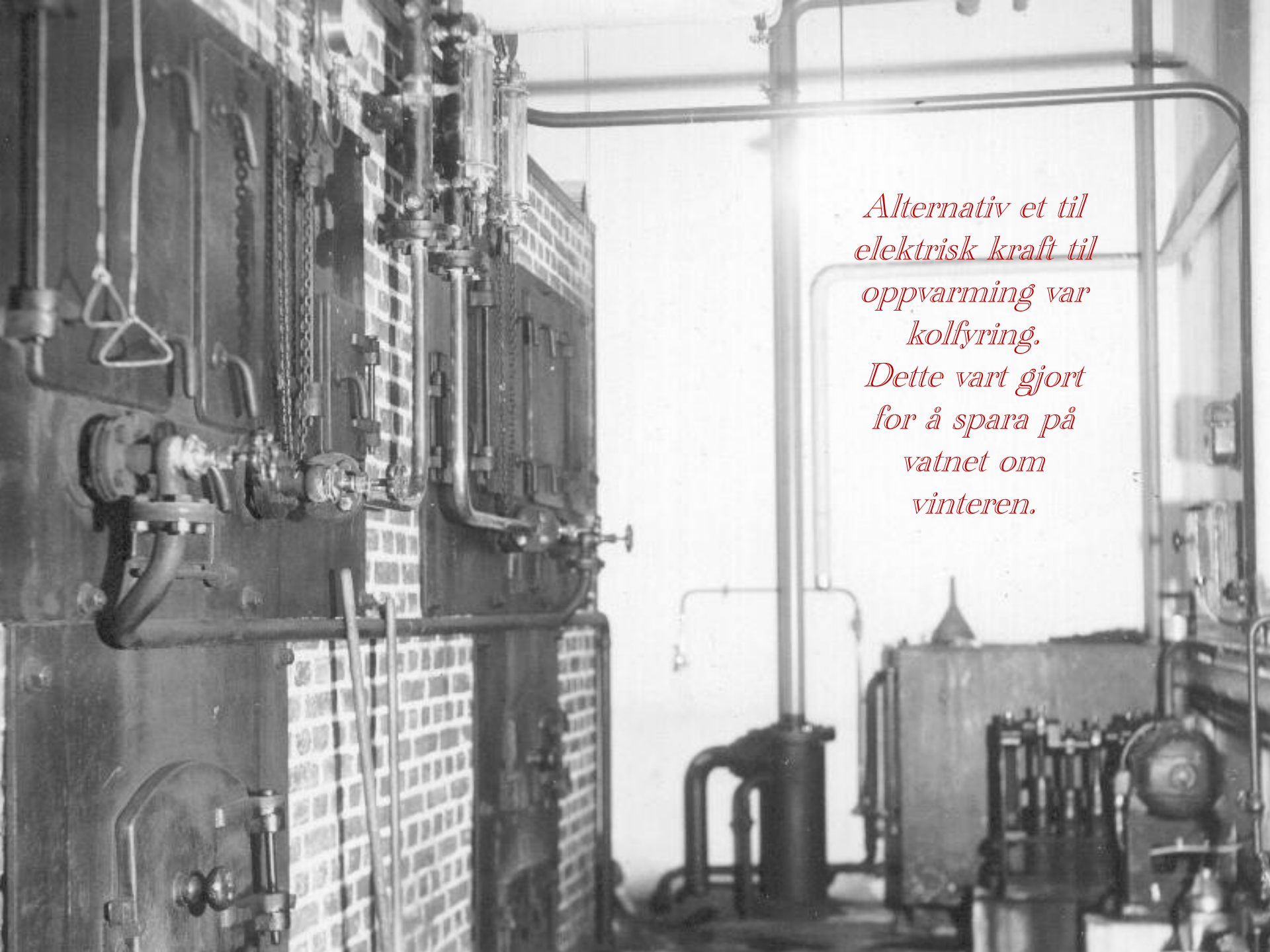
Vassforsyninga til sjukehuset var og knytt opp til det som vassdraget kunne levera.

I 1914 vart det tilsett ein overingeniør som skulle ha ansvaret for den vidare utbygginga som skulle gjerast i amtet. Overingeniør Per Legreid hadde hand i hanske med alle utbyggingar i Fylket sin regi heilt fram til 1953.

Overingeniør Per Læg Reid.

*Alternativ et til
elektrisk kraft til
oppvarming var
kolfyring.
Dette vart gjort
for å spara på
vatnet om
vinteren.*

Alt kring 1920 melde behovet for meir kraft seg.

Nybygging krevde meir kapasitet.

Ny stasjon var på planleggingstadiet gjennom heile 20 og 30-åra.

Men først i 1939 kom nybygging av kraftverk i gang.

Svartatjødno

Ny utbygging

Det var no snakk om vekselsstraum og det vart bygd heilt ny stasjon som fekk levering av vatn frå den nye inntaksdammen i Svartatjødno.

Her vart vatnet ført frå "Elvadammen", ein ny dam i Valeelva og over til Svartatjødno.

Hordaland Fylkes kraftverk
på Valen

Kraftstasjon
2

Ny i 1939, utvida 1956.

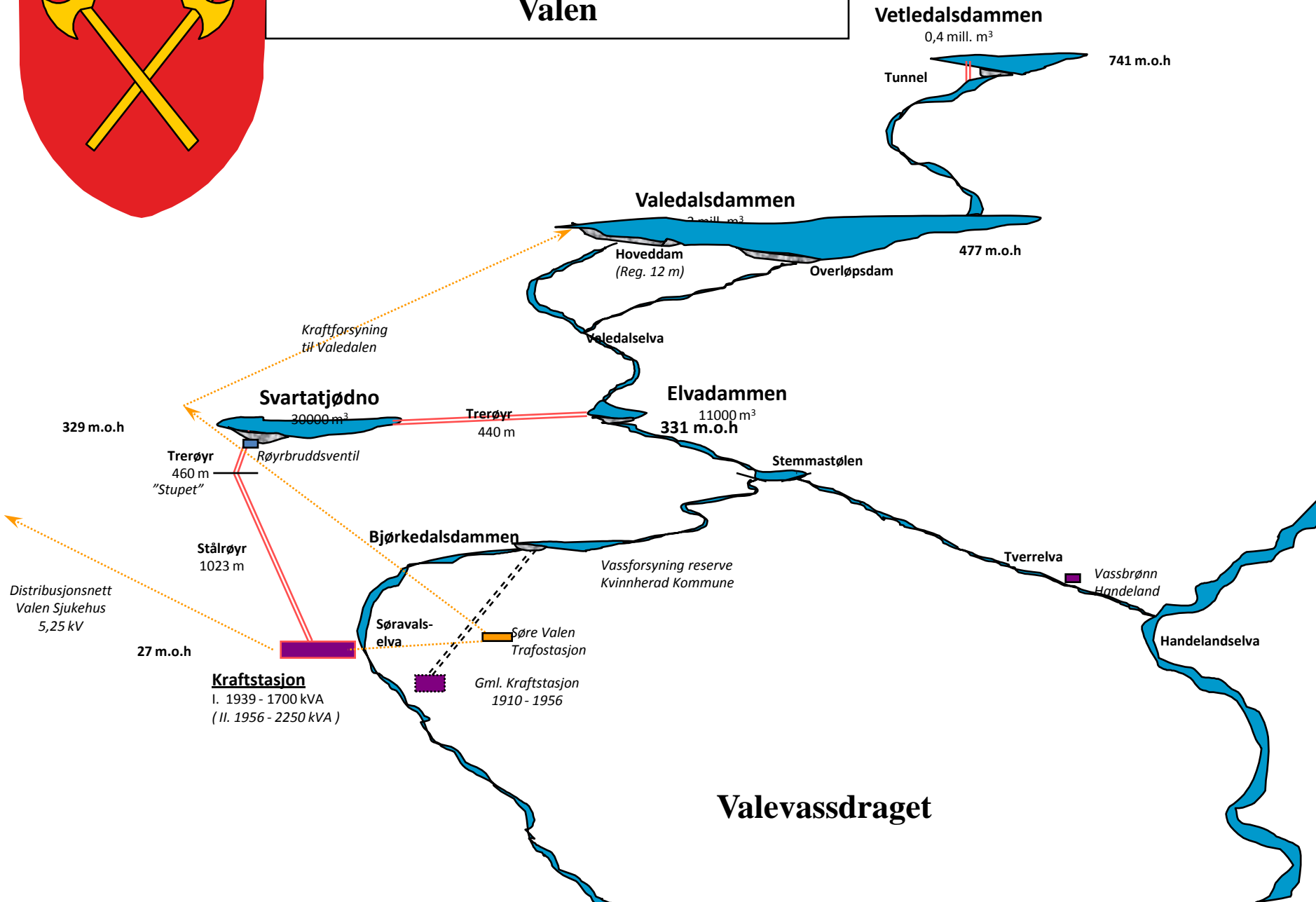

Kraftstasjon 2
Ny i 1939. Her etter utvidinga 1956 - 1957.

Hordaland Fylkes Kraftverk Valen

Forsynings-
departementet
Direktoratet for
industriforsyning

Skjema nr. 101 c.

Smøreoljekort

Serie C **Nº 38638**

utstedt den 15/5 19 41 gjelder for mai mnd.

Navn: Valen Sjukehus, Adresse: Valle i Sunnhordland.

1. Til drift av motorvogn(båt) som anvendes til: Teknisk.

Kjennemerke(r) for vedk. motorvogn(er): Damanlegg.

2. Til annet bruk (spesifiseres nærmere):

3. Utstedt kvantum: 13 kg.

Hordaland Politikammer

Politiets (lensmannens) signatur og stempel:

Kortet må ikke overdras.
Løse merker gjelder ikke.

Olje som er kjøpt på dette kort må ikke brukes til andre formål enn foran angitt.
Overtredelse medfører straffansvar og inndraging av kortet.

Teknisk drift 1952

Frå venstre: Sverre Handeland, Johannes Øvsthus, Arne Torsvik,
Maskinmester Martin Fotland, Hans Brigtsen, Johannes Johannesen, Håkon
Handeland, Johannes Opsanger

Vetledals-dammen

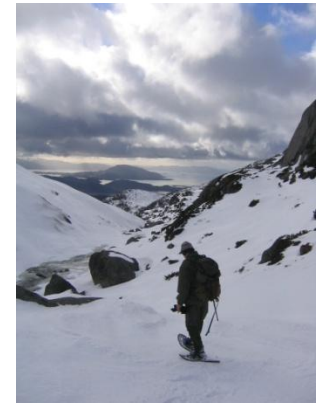
som ligg på 741 m.o.h. er reservemagasin og blir oftast ikkje nytta før på ettervinteren. I 1960-åra vart det laga ein tunnel for å få ei bedre utnytting av magasinet.

Vetledalen
26. Februar 2006

Ved anlegget 1939 - 1941 med etablering av ny kraftstasjon med Svartatjødno som ny Inntaksdam vart utnyttinga av vassresursane gjort mykje betre.

Transport av anleggsmateriell vart gjort med hjelp av Trallebane frå Søre Valen til Svartatjødno.
Vidare vart det etablert taubane til Valedalen.

Tralle- og tau-bane- stasjonen.

Siste reis

6. juli 2008

Ny stasjon 2008

Hundre år er gått sidan etableringa i 1910.

Kraftverket på Valen har gjort si teneste for sjukehuset og bygda.

- Valestiftinga har fått tilsynsansvar for den gamle kraftstasjonen som fylkeskonservator ynskjer å værna. Her er det lova midlar til restaurering.
- Stasjon 2 er under vurdering for eit prosjekt der skuleverket og lokalt næringsliv har lagt resursar i eit prosjekt for å styrka realfaget i skulen. Konkrete planar for etablering av eit energifagprosjekt er i gang.
- I 2003 vart Valen kraftverk etablert som eit fylkeskommunalt AS og med nye investeringar er kraftverket framleis ei viktig intektskjelde for Hordaland Fylke.
- 3 små kraftstasjonar på rad representerer ei 100 år historie som framstår som eit viktig vitnesbyrd om krafthistoria lokalt og for Hordaland fylke.

Takk